

Zaak C-161/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de Procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

16 maart 2023

Verwijzende rechter:

Satversmes tiesa (grondwettelijk hof, Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 maart 2023

Verzoekende partijen bij het Satversmes tiesa:

VL

ZS

LIREVA INVESTMENTS LIMITED

VI

FORTRESS FINANCE Inc.

Verwerende partij:

Latvijas Republikas Saeima (Parlement van de Republiek Letland)

Voorwerp van het hoofdgeding

Beoordeling van de verenigbaarheid van artikel 124, lid 6, artikel 125, lid 3, en artikel 126, lid 3.¹, van het Kriminālprocesa likums (Letse wetboek van strafvordering) met artikel 92, eerste en tweede volzin, van de Latvijas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland)

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

De verwijzende rechter wenst krachtens artikel 267 VWEU te vernemen: i) of de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale regeling op grond waarvan een nationale rechter beslist over de confiscatie van de opbrengsten van een misdrijf in een afzonderlijke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/42/EU en kaderbesluit 2005/212/JBZ valt; ii) of de in de litigieuze bepalingen neergelegde regeling inzake het bewijs van de criminele herkomst van voorwerpen moet worden beschouwd als verenigbaar met het recht op een eerlijk proces dat is neergelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en in de genoemde richtlijn; iii) of, ingeval de litigieuze bepalingen als onverenigbaar met het Unierecht moeten worden beschouwd, de rechtsgevolgen ervan in stand kunnen worden gelaten gedurende de periode dat die regeling van kracht was.

Prejudiciële vragen

1.1. Valt een nationale regeling op grond waarvan een nationale rechter uitspraak doet over de confiscatie van de opbrengsten van een misdrijf in een afzonderlijke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, die van de strafrechtelijke hoofdprocedure is afgescheiden voordat is vastgesteld dat er een strafbaar feit is gepleegd en iemand daaraan schuldig is bevonden, en op grond waarvan de confiscatie plaatsvindt op basis van stukken van het strafdossier, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/42, met name artikel 4 ervan, en van kaderbesluit 2005/212, met name artikel 2 ervan?

1.2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet een nationale regeling inzake het bewijs van de criminele herkomst van voorwerpen in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, zoals die welke is neergelegd in de litigieuze bepalingen, dan worden aangemerkt als verenigbaar met het recht op een eerlijk proces dat is neergelegd in de artikelen 47 en 48 van het Handvest en in artikel 8, lid 1, van richtlijn 2014/42?

1.3. Moet het beginsel van voorrang van het Unierecht aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het grondwettelijk hof van een lidstaat, waaraan is verzocht om een nationale regeling die onverenigbaar is bevonden met het Unierecht constitutioneel te toetsen, oordeelt dat het rechtszekerheidsbeginsel van toepassing is en de rechtsgevolgen van die regeling in stand blijven ten aanzien van de periode dat de regeling van kracht was?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”): artikel 47, eerste alinea en tweede alinea, eerste volzin, en artikel 48, lid 1.

Kaderbesluit 2005/212/JBZ van de Raad van 24 februari 2005 inzake de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, alsmede van de daarbij gebruikte hulpmiddelen en de door middel daarvan verkregen voorwerpen (hierna: „kaderbesluit”): overweging 10 en artikelen 1, 2 en 4.

Richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie (hierna: „richtlijn 2014/42”): overwegingen 9, 15, 22 en 38, alsmede artikel 1, lid 1, artikel 2, punt 4, artikel 4, artikel 5 en artikel 8, lid 1.

Rechtspraak van het Hof van Justitie

Arrest van het Hof van Justitie van 19 maart 2020, „Agro In 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, punten 56 en 57.

Arrest van het Hof van Justitie van 28 oktober 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, punten 36, 37 en 41.

Arrest van het Hof van Justitie van 21 oktober 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 en C-863/19, EU:C:2021:864, punt 75.

Arrest van het Hof van Justitie van 22 juni 2021, Latvijas Republikas Saeima (Strafpunten), C-439/19, EU:C:2021:504, punten 132 en 133.

Rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Arrest van de Grote Kamer, 28 juni 2018, G.I.E.M. S.r.l. e.a. tegen Italië, verzoekschrift nr. 1828/06, §§ 211, 223 tot en met 225 en 233.

Arrest van 12 mei 2015, Gogitidze e.a. tegen Georgië, verzoekschrift nr. 36862/05, §§ 102 en 103.

Arrest van 25 mei 1986, Feldbrugge tegen Nederland, verzoekschrift nr. 8562/79, § 44.

Arrest van 27 oktober 1993, Dombo Beheer B.V. tegen Nederland, verzoekschrift nr. 14448/88, § 33.

Arrest van 15 juli 2010, Šikić tegen Kroatië, verzoekschrift nr. 9143/08, § 52.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Latvijas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland; hierna „grondwet”): artikel 92, eerste en tweede volzin, waarin wordt bepaald dat

eenieder zijn rechten en rechtmatige belangen moet kunnen verdedigen voor een onpartijdig gerecht en dat eenieder wordt geacht onschuldig te zijn totdat zijn schuld overeenkomstig de wet wordt bewezen.

Kriminālikums (wetboek van strafrecht): artikel 70.¹⁰, waarin de bijzondere confiscatie van voorwerpen wordt omschreven, en 70.¹¹, lid 1, waarin onrechtmatig verkregen voorwerpen worden omschreven.

Kriminālprocesa likums (wetboek van strafvordering): artikel 124, waarin wordt omschreven hetgeen moet worden bewezen, lid 6, artikel 125, dat voorziet in een weerlegbaar vermoeden omtrent een feit, lid 3, en artikel 126, waarin de bewijslast en de personen op wie deze rust worden omschreven, lid 3¹ (hierna: „litigieuze bepalingen”). De litigieuze bepalingen, zoals gesteld in de huidige bewoordingen, zijn van kracht sinds 24 december 2019.

Artikel 356 van het wetboek van strafvordering beschrijft de procedure waarbij kan worden vastgesteld dat voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen.

Korte uiteenzetting van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Volgens artikel 124, lid 6, van het Letse wetboek van strafvordering worden in strafprocedures en in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen de omstandigheden die moeten worden bewezen wat de criminele herkomst van de voorwerpen betreft, als bewezen beschouwd indien het bewijsmateriaal aanleiding geeft tot de veronderstelling dat de herkomst van de voorwerpen eerder onrechtmatig dan rechtmatig is.

Overeenkomstig artikel 125, lid 3, van het wetboek van strafvordering wordt het als bewezen beschouwd dat voorwerpen waarmee witwasactiviteiten zijn verricht, op onrechtmatige wijze zijn verkregen indien de bij de strafprocedure betrokken persoon geen betrouwbare verklaringen verstrekt over de rechtmatige herkomst van de betrokken voorwerpen en indien het geheel van de bewijsmiddelen voor de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit een grondslag vormt om aan te nemen dat de voorwerpen zeer waarschijnlijk een criminele herkomst hebben.

Artikel 126, lid 3¹, van het Letse wetboek van strafvordering bepaalt dat als een bij een strafprocedure betrokken persoon aanvoert dat de voorwerpen niet als onrechtmatig verkregen moeten worden beschouwd, hij de rechtmatigheid van de herkomst van de betrokken voorwerpen moet bewijzen. Indien hij niet binnen de gestelde termijn betrouwbare informatie verstrekt over de rechtmatigheid van de herkomst van het voorwerp, wordt hem de mogelijkheid ontnomen om vergoeding te verkrijgen van de schade die hij heeft geleden door de in de strafprocedure opgelegde beperkingen ten aanzien van de mogelijkheid om over het betrokken voorwerp te beschikken.

- 2 In het kader van de vijf beroepen tot constitutionele toetsing die zijn ingesteld door de verzoekende partijen bij het Satversmes tiesa (grondwettelijk hof,

Letland; hierna: „verwijzende rechter”) is aan die rechter de vraag voorgelegd of de litigieuze bepalingen verenigbaar zijn met artikel 92, eerste en tweede volzin, van de Letse grondwet. Verzoekende partijen bij de verwijzende rechter zijn van mening dat de litigieuze bepalingen niet verenigbaar zijn met artikel 92, eerste en tweede volzin, van de grondwet, gelezen in samenhang met artikel 8 van richtlijn 2014/42 en met het kaderbesluit 2005/212.

- 3 Uit de dossiers blijkt dat in Letland een aantal afzonderlijke strafprocedures zijn ingeleid op grond van artikel 195, lid 3, van het wetboek van strafrecht wegens vermeend grootschalig witwassen van geld. Deze procedures bevinden zich nog in de fase van het vooronderzoek. In al deze strafprocedures heeft de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit financiële of onroerende activa van de verzoekende partijen bij de verwijzende rechter in beslag genomen, alsmede een procedure ingeleid inzake de onrechtmatig verkregen voorwerpen en het dossier inzake deze voorwerpen toegezonden aan de rechter die de zaak behandelt. In al die procedures werd bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak beslist dat de voorwerpen van de verzoekende partijen bij de verwijzende rechter onrechtmatig zijn verkregen en werd de confiscatie ervan bevolen ten behoeve van de staat.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 De verzoekende partijen bij de verwijzende rechter betogen dat de litigieuze bepalingen het processuele gelijkheidsbeginsel (equality of arms) tussen partijen niet eerbiedigen en het beginsel van het vermoeden van onschuld schenden. Zij zijn van mening dat richtlijn 2014/42 van toepassing is op procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen en dat derhalve in dergelijke procedures de waarborgen van artikel 8, lid 1, van deze richtlijn moeten worden toegepast op de personen wier voorwerpen zijn geconfisqueerd, zodat het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht van de personen die een band met de voorwerpen hebben wordt gewaarborgd. Aangezien de procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen de beginselen van confiscatie zonder strafrechtelijke veroordeling volgen en niet de beginselen van ruimere confiscatie in de zin van artikel 5 van richtlijn 2014/42, is het niet passend om in dergelijke procedures het weerlegbare vermoeden omtrent een feit toe te passen.
- 5 De verzoekende partijen bij de verwijzende rechter stellen dat zodra de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit verklaart dat er een vermoeden van criminele herkomst van de voorwerpen bestaat, op hen de onevenredige bewijslast rust om de rechtmatigheid van de herkomst van de voorwerpen te bewijzen, alsmede dat zij niet voldoende en doeltreffende procedurele waarborgen ter beschikking hebben om dat vermoeden te weerleggen. Volgens hen kan in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit dus in een gunstigere positie verkeren dan de persoon die een band met die voorwerpen heeft.

- 6 De instelling waarvan de bestreden handeling afkomstig is, namelijk het Parlement, is van mening dat de litigieuze bepalingen zowel in overeenstemming zijn met het processuele gelijkheidsbeginsel tussen partijen als met het beginsel van het vermoeden van onschuld. De procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen is bedoeld voor situaties waarin de kwestie van de criminele herkomst van voorwerpen moet worden geregeld voordat een persoon schuldig is bevonden aan het plegen van een strafbaar feit volgens de bij wet vastgestelde procedure. De internationale verplichtingen van Letland omvatten de verplichting om een rechtskader te scheppen om ervoor te zorgen dat onrechtmatig verkregen voorwerpen worden geconfisqueerd. Dit vloeit ook voort uit richtlijn 2014/42.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 7 Aangezien de litigieuze bepalingen deel uitmaken van de procedureregels voor de confiscatie van opbrengsten van strafbare feiten, zijn de artikelen 47 en 48 van het Handvest, richtlijn 2014/42 en kaderbesluit 2005/212 relevant voor deze beoordeling.
- 8 De verwijzende rechter is van oordeel dat de strafbare feiten in het kader van procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/42 vallen; bovendien is de sanctie voor deze strafbare feiten een gevangenisstraf van drie tot twaalf jaar, wat overeenkomt met de sanctie waarin is voorzien in artikel 2, lid 1, van het kaderbesluit 2005/212.
- 9 Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat richtlijn 2014/42, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, een rechtshandeling betreft die ertoe strekt de lidstaten te verplichten gemeenschappelijke minimumvoorschriften vast te stellen voor de confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven teneinde de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen tot confiscatie in het kader van een strafprocedure te vergemakkelijken. Richtlijn 2014/42 regelt niet de confiscatie van voor illegale activiteiten gebruikte hulpmiddelen of uit die activiteiten voortkomende opbrengsten die door een rechterlijke instantie van een lidstaat wordt gelast in een procedure die niet ziet op de vaststelling van een of meerdere strafbare feiten of die niet onmiddellijk op die vaststelling volgt. Een dergelijke confiscatie gaat namelijk verder dan de minimumvoorschriften die deze richtlijn volgens artikel 1, lid 1, ervan vaststelt, zodat de regeling van die confiscatie valt onder de in overweging 22 van de richtlijn bedoelde bevoegdheid van de lidstaten om in hun nationale recht meer uitgebreide bevoegdheden te bepalen. Bijgevolg moet de verwijzende rechter beoordelen of richtlijn 2014/42, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, kan worden toegepast op de in het Letse wetboek van strafvordering vastgestelde bepalingen inzake procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen.

- 10 De litigieuze bepalingen zien op het leveren van het bewijs van de criminele herkomst van voorwerpen in een afzonderlijke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen vóór de definitieve uitspraak van de rechter in de strafzaak. Het doel van de wetgever om de beoordeling van vermogensrechtelijke aspecten onder te brengen in een specifieke procedure was om ten behoeve van de proceseconomie te zorgen voor een doeltreffende oplossing van de vermogensrechtelijke kwesties die zich in een strafprocedure voordoen. In deze procedure wordt niet de schuld van de persoon bepaald, maar wordt enkel uitspraak gedaan over de illegale herkomst van de voorwerpen of het verband daarvan met een strafbaar feit. Deze specifieke procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen komt overeen met wat de Letse rechtsleer de „in-remprocedure” noemt, waarin vermogensrechtelijke kwesties definitief worden beslecht. Als in de voorbereidende fase van de strafprocedure een procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen wordt ingeleid en de rechter in het kader van die laatste procedure verklaart dat de voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen, beslist de rechter in de hoofdstrafprocedure niet langer over het lot van die voorwerpen. Zodoende wordt in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen niet de schuld van de persoon beoordeeld; deze procedures zijn niet gebaseerd op een veroordeling en hangen ten gronde niet af van de onderzochte strafzaak over het strafbare feit, noch van de uitkomst daarvan.
- 11 Bijgevolg zou richtlijn 2014/42, net als kaderbesluit 2005/212 waarnaar het verwijst, aldus kunnen worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen als bedoeld in het Letse wetboek van strafvordering, aangezien er bij rechterlijke beslissing wordt vastgesteld dat voorwerpen onrechtmatig zijn verkregen voordat er een strafbaar feit is vastgesteld en een persoon schuldig is bevonden aan dat feit.
- 12 In zijn beoordeling of een confiscatie zonder een strafrechtelijke veroordeling gelijkwaardig is aan een straf in de zin van artikel 7 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”), heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verklaard dat het uitgangspunt voor die beoordeling wordt gevormd door de vraag of de confiscatie wordt opgelegd na een beslissing waarbij de persoon schuldig wordt bevonden aan het plegen van een strafbaar feit. In deze beoordeling komen echter ook andere factoren om de hoek kijken, zoals het karakter en het doel van de procedure en de omvang van de confiscatie, alsmede de aard van deze procedure zoals omschreven in de nationale wetgeving en de uitvoeringsregeling daarvan.
- 13 Volgens het Letse recht kunnen in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, de stukken van het strafdossier die het verband tussen de voorwerpen en het strafbare feit of de illegale herkomst van de voorwerpen aantonen, worden gescheiden van de onderzochte strafzaak betreffende een strafbaar feit. In deze procedures hebben de partijen het recht bewijzen aan te leveren maar worden de conclusies inzake het verband tussen de voorwerpen en het strafbare feit of de

illegale herkomst van de voorwerpen niettemin gebaseerd op, onder meer, de stukken in het strafdossier van de strafrechtelijke hoofdprocedure.

- 14 In artikel 4, lid 2, van richtlijn 2014/42 wordt bepaald dat die richtlijn in bepaalde omstandigheden ook van toepassing moet zijn wanneer een strafprocedure met betrekking tot een strafbaar feit is aangevangen, maar daarin geen veroordeling is uitgesproken. Over deze bepaling is geen rechtspraak van het Hof van Justitie voorhanden.
- 15 Uit deze bepaling, gelezen in samenhang met artikel 2, punt 4, van richtlijn 2014/42, zou kunnen worden afgeleid dat deze richtlijn in bepaalde omstandigheden ook van toepassing is op procedures voor de confiscatie van opbrengsten van misdrijven die niet zien op de vaststelling van een of meer strafbare feiten of die niet onmiddellijk volgen op die vaststelling, dat wil zeggen op de confiscatie van opbrengsten van misdrijven zonder dat er een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken. Bovendien zouden de bewoordingen van artikel 4, lid 2, van richtlijn 2014/42 er met name ook op kunnen duiden dat de daarin genoemde redenen voor de onmogelijkheid van confiscatie niet uitputtend zijn.
- 16 Dientengevolge zou in zaak nr. 2022-32-01 de uitlegging van richtlijn 2014/42 en van het kaderbesluit 2005/212 kunnen leiden tot uiteenlopende conclusies ten aanzien van de vraag of de in het Letse wetboek van strafvordering opgenomen regeling met betrekking tot procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen valt binnen de in overweging 22 van die richtlijn bedoelde bevoegdheden van de lidstaten en of – als gevolg daarvan – die instrumenten niet van toepassing zijn op dergelijke procedures.
- 17 Tot dusver is geen van deze instrumenten uitgelegd in verband met een in het nationale recht voorziene procedure voor de confiscatie van onrechtmatig verkregen voorwerpen die niet in het kader van een civiele procedure wordt gevoerd en die wordt ingeleid op basis van een geheel aan bewijsstukken dat beschikbaar is in een strafprocedure voordat er een strafbaar feit wordt vastgesteld en een persoon schuldig wordt bevonden aan het plegen van dat strafbare feit. De juiste uitlegging en toepassing van richtlijn 2014/42 en kaderbesluit 2005/212 is, gelet op hun doelstelling om de confiscatie van voorwerpen in strafzaken binnen de Europese Unie te verbeteren, in de onderhavige door de verwijzende rechter onderzochte feitelijke en juridische omstandigheden niet zodanig duidelijk dat er geen enkele ruimte voor redelijke twijfel is over de werkingssfeer van die instrumenten.
- 18 Als de in het Letse wetboek van strafvordering neergelegde regeling inzake de procedure van onrechtmatig verkregen voorwerpen behoort tot de werkingssfeer van richtlijn 2014/42 en van kaderbesluit 2005/212 waarnaar die richtlijn verwijst, moeten de lidstaten de nodige maatregelen nemen om te waarborgen dat personen die door de maatregelen van die richtlijn worden geraakt recht hebben op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdige rechter om hun rechten

te beschermen. Aan de andere kant bevat artikel 48 van het Handvest het vermoeden van onschuld.

- 19 Artikel 124, lid 6, van het Letse wetboek van strafvordering voert een lager bewijsniveau in met betrekking tot onrechtmatig verkregen voorwerpen, met name „overwicht van waarschijnlijkheid” (meer waarschijnlijk dan niet), zodat de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit in het kader van de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen de criminele herkomst van de voorwerpen niet buiten redelijke twijfel hoeft te bewijzen. Vanaf het moment dat de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit aan de persoon die een band met het voorwerp heeft meedeelt dat het voorwerp vermoedelijk op onrechtmatige wijze is verkregen, rust de bewijslast om de rechtmatigheid van de herkomst van het voorwerp te bewijzen op deze persoon indien hij van mening is dat het voorwerp niet als onrechtmatig verkregen mag worden beschouwd. Als deze persoon geen betrouwbare verklaring kan geven inzake de rechtmatige herkomst van de betrokken voorwerpen en als het geheel van de bewijsstukken de voor de procedure verantwoordelijke autoriteit doet aannemen dat de voorwerpen hoogstwaarschijnlijk een criminele herkomst hebben, worden de voorwerpen waarmee de witwasactiviteiten zijn verricht, overeenkomstig artikel 125, lid 3, van het wetboek van strafvordering geacht op onrechtmatige wijze te zijn verkregen.
- 20 Een procedure die niet leidt tot het opleggen van een straf of een veroordeling aan een persoon heeft geen betrekking op „een tegen hem ingestelde vervolging” in de zin van artikel 6, lid 1, EVRM. De confiscatie van voorwerpen die als opbrengsten van misdrijven zijn aangemerkt als gevolg van een procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen, moet echter worden beschouwd als het „reguleren” van het gebruik van de voorwerpen in de zin van artikel 1 van het aanvullend protocol bij het EVRM, zodat een dergelijke procedure ook verband houdt met het vaststellen van de rechten en verplichtingen van een persoon in de zin van artikel 6, lid 1, EVRM. Het processuele gelijkheidsbeginsel tussen partijen is een integrerend deel van het begrip „eerlijk proces”, dat – ter wille van een billijk evenwicht – zowel in burgerlijke als in strafzaken van toepassing is. Dit beginsel houdt in dat elke partij een redelijke kans moet krijgen om haar zaak naar voren te brengen, met inbegrip van het leveren van bewijs, onder voorwaarden die haar niet wezenlijk benadelen ten opzichte van de andere partij.
- 21 Weliswaar heeft de procedure betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen naar Lets recht niet tot doel de schuld van een persoon vast te stellen, maar het is evenzeer waar dat het vermoeden van onschuld niet alleen wordt geschonden door een specifieke vaststelling van schuld van de persoon, maar ook door een vaststelling op grond waarvan de schuld van de persoon aan een strafbaar feit kan worden vastgesteld.
- 22 De beoordeling van de mogelijke criminele herkomst van de voorwerpen hangt dus nauw samen met de vraag of met de betrokken voorwerpen witwasoperaties zijn uitgevoerd. De conclusie waartoe de voor de procedure verantwoordelijke

autoriteit of de rechter komt, kan worden beschouwd als een beoordeling van de schuld van de persoon aan het plegen van een strafbaar feit. Derhalve kan worden geconcludeerd dat de litigieuze bepalingen de persoon die een band met het voorwerp heeft verplichten het vermoeden dat hij betrokken is geweest bij witwasactiviteiten te weerleggen. Een dergelijke situatie zou in strijd zijn met het beginsel van het vermoeden van onschuld.

- 23 Bijgevolg zijn er twijfels of – ingeval de litigieuze bepalingen binnen de werkingssfeer van de instrumenten van de Unie vallen – een nationale regeling die in procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen voorziet in een weerlegbaar vermoeden met betrekking tot de criminele herkomst van voorwerpen en de bewijslast voor de rechtmatigheid van de herkomst van de voorwerpen legt bij de persoon die een band met het voorwerp heeft, in overeenstemming is met het in artikel 47 van het Handvest neergelegde recht op een doeltreffende voorziening in rechte, het in artikel 48 van het Handvest neergelegde beginsel van het vermoeden van onschuld en de in artikel 8, lid 1, van richtlijn 2014/42 neergelegde waarborgen.
- 24 De verwijzende rechter wenst van het Hof van Justitie ook te vernemen of de rechtsgevolgen van de litigieuze bepalingen moeten worden gehandhaafd.
- 25 Volgens artikel 32, lid 1, van de Satversmes tiesas likums (wet betreffende het grondwettelijk hof) is een arrest van de verwijzende rechter definitief en uitvoerbaar zodra het is gewezen. Volgens lid 3 van dit artikel wordt een rechtsregel die door de verwijzende rechter onverenigbaar is verklaard met een hogere rechtsnorm, geacht nietig te zijn vanaf de dag waarop het arrest van deze rechter wordt gepubliceerd, tenzij hij anders beslist. Volgens artikel 31, punt 11, van de wet betreffende het grondwettelijk hof kan de verwijzende rechter in zijn arrest evenwel aangeven wanneer de bestreden bepaling, die onverenigbaar is verklaard met een hogere rechtsnorm, ophoudt rechtsgevolgen te sorteren. Om te bepalen vanaf welk concreet moment de litigieuze bepaling geen rechtsgevolgen meer sorteert, beoordeelt de verwijzende rechter of er gronden zijn die ertoe nopen de litigieuze bepaling met terugwerkende kracht nietig te verklaren. Bij de beslissing over het moment waarop de litigieuze bepalingen ophouden rechtsgevolgen te sorteren, moeten het rechtszekerheidsbeginsel en de grondrechten van bepaalde personen tegen elkaar worden afgewogen.
- 26 In het licht van deze overwegingen zou de verwijzende rechter, indien hij van oordeel is dat de litigieuze bepalingen niet in overeenstemming zijn met artikel 92, eerste en tweede volzin, van de Letse grondwet, het Handvest, richtlijn 2014/42 en kaderbesluit 2005/212, moeten beslissen wanneer deze bepalingen ophouden rechtsgevolgen te sorteren.
- 27 Het Hof van Justitie heeft verklaard dat het slechts bij wijze van uitzondering – krachtens het aan de rechtsorde van de Unie inherente algemene beginsel van rechtszekerheid – beperkingen kan stellen aan de mogelijkheid voor iedere belanghebbende om zich te beroepen op een door het Hof uitgelegde bepaling

teneinde te goeder trouw tot stand gekomen rechtsbetrekkingen ter discussie te stellen. Een dergelijke beperking mag slechts worden gesteld indien voldaan is aan twee essentiële criteria, te weten de goede trouw van de belanghebbende kringen en het gevaar voor ernstige verstoringen. Die beperking kan enkel worden gesteld in het arrest zelf waarbij de gevraagde uitlegging wordt gegeven.

- 28 De verwijzende rechter is van oordeel dat in casu in aanmerking moet worden genomen dat de confiscatie van onrechtmatig verkregen voorwerpen plaatsvindt ter bescherming van een zwaarwegend algemeen belang en tot doel heeft om het beginsel van de rechtsstaat te waarborgen.
- 29 De litigieuze bepalingen, zoals deze zijn gesteld in de huidige bewoordingen, zijn van kracht sinds 24 december 2019. De rechtsbetrekkingen die door een definitieve beslissing van de verwijzende rechter in het hoofdgeding zouden worden geraakt, zijn derhalve talrijk. Als onrechtmatig verkregen voorwerpen worden geconfisqueerd in het voordeel van de staat, vloeien de overeenkomstige middelen naar de staatsbegroting. De litigieuze bepalingen zijn dus nauw verbonden met de staatsbegroting, en de terugwerkende kracht van een nietigverklaring ervan zou negatieve gevolgen kunnen hebben voor de stabiliteit van de staatsbegroting en afbreuk kunnen doen aan de rechtszekerheid.
- 30 Rechtsstabiliteit is een essentieel bestanddeel van het rechtszekerheidsbeginsel, dat – onder meer – niet alleen een bij wet voorziene rechtsgang vereist, maar ook een juridisch duurzame afsluiting ervan. De litigieuze bepalingen worden als wettig beschouwd en worden door overheidsinstanties toegepast in alle procedures betreffende onrechtmatig verkregen voorwerpen.
- 31 In het licht van het voorgaande moet worden bepaald of – ingeval zou worden geoordeeld dat de litigieuze bepalingen niet in overeenstemming zijn met de vereisten waarin artikel 92, eerste en tweede volzin, van de Letse grondwet, het Handvest, richtlijn 2014/42 en kaderbesluit 2005/212 voorzien – de beginselen van rechtszekerheid en voorrang van het Unierecht aldus moeten worden uitgelegd dat overeenkomstig deze beginselen uit de omstandigheden van de zaak kan worden afgeleid dat de litigieuze bepalingen kunnen worden toegepast en de rechtsgevolgen van de toepassing ervan tijdelijk in stand kunnen worden gelaten tot het door de verwijzende rechter in zijn beslissing te bepalen moment waarop de litigieuze bepalingen ophouden rechtsgevolgen te sorteren.